

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Roger Edenmo
Länsantikvarie
010-2233410
072-5074706
Roger.Edenmo@lansstyrelsen.se

YTTRANDE

1(3)

2015-06-10

436-1131-15

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över remiss avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde

Sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen i Uppsala län instämmer i Riksantikvarieämbetets rekommendation att Sverige ska ratificera Farokonventionen.

Länsstyrelsen bedömer att Riksantikvarieämbetets rapport är väl genomarbetad och belyser Farokonventionens för- och nackdelar på ett bra sätt. Med fokus på hållbar samhällsutveckling, deltagande och mångfald kan Farokonventionen sägas omfatta flera av de mål som idag styr utvecklingen av det statliga kulturmiljöarbetet.

Samtidigt poängterar Riksantikvarieämbetet att ramkonventionen är ett relativt svagt instrument i relation till andra styrmedel (kulturpolitiska mål, regleringsbrev), och att konventionens ideologiska karaktär gör att den bör betraktas som ett stöd för myndighetsförvaltning. Länsstyrelsen bedömer dock att ett kulturmiljöarbete i konventionens anda på sikt kommer att kräva förändringar av såväl lagstiftning som förvaltning. Länsstyrelsen vill i det sammanhanget framhålla, att i utvecklingen av svenskt kulturmiljöarbete bör särskild uppmärksamhet ägnas åt det respektfulla förhållningssätt till historiens människor som följer av ett systematiskt, vetenskapligt arbetssätt.

Nedan kommenterar Länsstyrelsen delar av rapportens innehåll.

Konventionens tillkomsthistoria och status i Europa

I Farokonventionen uttrycks viljan att kulturarvet ska vara fritt tillgängligt för alla individer, samsat med respekt för andras fri- och rättigheter, och att effekten kan vara försonande och gynnsam för fredlig utveckling. Det är ett pluralistiskt synsätt som menar att flera olika värden kan tillskrivas kulturarv. Kulturarvet ska primärt komma samhället till nytta, framför allt socialt men även ekonomiskt.

Riksantikvarieämbetet pekar här på att Farokonventionens ambitioner, att låta kulturarvet bli lösningen på många samhällsproblem, riskerar att gripa över för mycket.

Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning. Länsstyrelsen menar samtidigt att konventionens ambition delvis sammanfaller med Sveriges nationella mål för kulturmiljöarbetet. Enligt Riksantikvarieämbetet kan en ratificering innebära att den

436-1131-2015

svenska kulturmiljöförvaltningen får incitament att ytterligare utvecklas mot ökat tvärsektoriellt arbete. Länsstyrelsen ser positivt på en sådan utveckling.

Kulturarvet som resurs för en socialt hållbar utveckling

Definitionen av kulturarvsbegreppet i Faro-konventionen är mycket öppen, där kulturarvet sägs härstamma från det förflutna men därutöver är att ses i huvudsak som ständigt omdefinierat av människor. Nutiden är påtagligt närvarande i resonemangen och rätten att uttolka kulturarvet ska utföras gemensamt. Samtidigt ska kulturarvet tas tillvara i många samhällsprocesser, bland annat kopplat till markanvändning och planfrågor. Riksantikvarieämbetet menar att konventionen öppnar för att fler perspektiv lyfts fram i diskussionen om varför vi bevarar ett specifikt kulturarv och för vem.

Länsstyrelsen bedömer att kulturmiljöarbetet idag på flera sätt utvecklas på sätt som överensstämmer med konventionens kulturarvsanalyser. Länsstyrelsen vill samtidigt påminna om att förhållandet att kulturarvet härstammar från det förflutna implicerar att det därmed härstammar från andra människor och samhällen. Att inte koppla kulturarv alltför starkt till samtiden öppnar för möjligheten att belysa samtida företeelser ur andra perspektiv. En viktig aspekt av kulturarvet är därmed det kulturella motstånd det kan utöva på samtiden. Kulturarvets närvaro bör därför även främja närvaron av tolerans och acceptans av det främmande. Kulturmiljöarbetet bör vara uppmärksam på de betydelsefulla sätt på vilket kulturarvet inte är direkt och oförmedlat tillgängligt för tolkning. Detta menar Länsstyrelsen utgör ett av kulturarvets viktiga samhällsliga värden, och bör inte sammanblandas med ett önskat ”expertvalde”.

Kulturarvet som resurs för en ekonomiskt hållbar utveckling

Här bör framhållas att en ganska betydande del av dagens kulturarv består av objekt och miljöer som sannolikt har svårt att generera en hållbar ekonomisk utveckling. I samband med att möjliga kulturarv tydligare blir del av ekonomisk utveckling, menar Länsstyrelsen att tillståndet för vissa kategorier av historiskt viktiga kulturarv särskilt måste adresseras. Denna risk diskuteras också särskilt av Riksantikvarieämbetet, i konsekvensanalysen.

Konventionens perspektiv på rättigheter och skyldigheter

Rätten till kulturarvet är enligt konventionen rätten till användning och kunskap, mer precist om rätten att få vara med och uttolka vad kulturarvet betyder. Enligt Riksantikvarieämbetet tolkning av konventionen består kulturarvet inte enbart av objekt, utan det kan även knytas till värderingar och relationer som uppstår då människor interagerar med sin omgivning. Samtidigt poängterars skyldigheten att vara och respekterar alla kulturarv. Den ökade dialog om kulturarv som därmed kan uppstå anser Länsstyrelsen vara av stort värde.

”Heritage Communities” – en samverkansmodell för ökad delaktighet

Konventionen fastslår att varje stat förväntas främja idén om ett gemensamt europeiskt kulturarv: ”The common heritage of Europe”. Ambitionen är att därigenom verka för kulturella gemenskaper. Länsstyrelsen instämmer här i några av de farhågor som beskrivs i Riksantikvarieämbetet konsekvensanalys, bland annat gällande

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

436-1131-2015

uteslutningsmekanismer i deltagandeprocesser, samt att idéer om ett gemensamt europeiskt kulturarv kan komma att användas på sätt som ställa stora krav på offentlig kulturmiljöförvaltning att hantera kulturarvet i relation till socialt hållbar samhällsutveckling.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Peter Egardt med länsantikvarie Roger Edenmo som föredragande. I den slutliga handläggningen har också 1:e antikvarie Elisabeth Backman-Broomé deltagit.

Peter Egardt
Landshövding

Roger Edenmo
Länsantikvarie